

Samen student zijn!

Samen student zijn!

**Onderzoek naar de toegankelijkheid van studentenverenigingen
voor studenten met een fysieke beperking**

**Opdrachtgever: Stedelijk Overleg Lichamelijk Gehandicapten
Utrecht (SOLGU)**

In samenwerking met: Vidius

Auteur: **Sascha van den Dries**

Samen student zijn!

Inhoud

1. Introductie	2
2. Onderzoeksopzet	3
2.1 Wat doet het SOLGU	3
2.2 Definitie fysieke beperking	4
2.3 Participanten	4
3. Resultaten	4
3.1 Diversiteit	4
3.2 Inclusie	5
3.3 (fysieke) toegankelijkheid	5
4 Conclusie & aanbevelingen	6
4.1 Conclusie	6
4.2 Aanbevelingen	7

1. Introductie

Recent onderzoek uitgevoerd door het CBS (2016) heeft aangetoond dat ongeveer 4,8% van de studenten in Nederland een fysieke beperking heeft. Verschillende studies laten zien dat participeren in het sociale leven een uitdaging kan vormen voor studenten met een fysieke beperking. Zo worden studenten met een beperking vaker geconfronteerd met ongewenste attitudes van uitsluiting of ongevoeligheid, ze worden vaker genegeerd door faculteiten, medewerkers en collega's, dan studenten zonder beperking. Deze geïdentificeerde barrières belemmeren de academische en sociale betrokkenheid (Harper & Quaye, 2009; Kef, 1997). Onderzoek toont tevens aan dat veel studenten met fysieke beperkingen aanzienlijke uitdagingen op het gebied van sociale vaardigheden hebben, hetzij als een kernkenmerk van hun beperking of als gevolg van sociaal isolement door afwijzing van leeftijdsgenoten (Maag & Katsiyannis, 2012). Bovendien toont een studie van Hanková (2017) aan dat jongeren met een fysieke beperking zich vaker eenzaam voelen dan hun leeftijdsgenoten zonder fysieke beperking. Ze hebben meer moeite met het leggen en onderhouden van sociale contacten vanwege hun eigen angst, maar ook vanwege vooroordelen en de houding van de samenleving.

Voor de meeste studenten is deelname aan sociale activiteiten en sociale organisaties zoals studentenverenigingen een cruciaal onderdeel van hun studententijd (Watson, Ayers, Zizzi, & Naoi, 2006). Studenten met een fysieke beperking ervaren barrières bij deelname aan sociale activiteiten

Samen student zijn!

in het studentenleven. Lage participatie cijfers kunnen het gevolg zijn van verschillende factoren, zoals gebrek aan toegankelijkheid, negatieve attitudes, gebrek aan sociale steun van faculteit of medestudenten, sociaal isolement en lage financiële capaciteit (Dowrick, Anderson, Heyer, & Acosta 2005; Foreman, Dempsey, Robinson & Manning, 2001; Johnson, 2006 & McKenzie & Schweitzer, 2001). Studenten met een fysieke beperking vinden het moeilijker om volledig deel te nemen aan sociale organisaties zoals studentenverenigingen. Hierdoor lopen ze kansen mis om een sociaal netwerk op te bouwen. Ondersteuning van het sociale netwerk is essentieel voor alle studenten, omdat dit bijdraagt aan het welzijn en de kwaliteit van leven, het leidt tot nieuwe vriendschappen en het stress vermindert (Kef, 1997; Valle, Bravo, & López, 2010).

Omdat studenten met een fysieke beperking de toegankelijkheid van studentenverenigingen noemen als een van de grootste factoren voor een lagere participatiegraad, richt dit onderzoek en de uitkomsten in het rapport zich op de factoren die kunnen bijdragen aan de toegankelijkheid van studentenverenigingen. Er zijn relatief weinig studies gepubliceerd over de toegankelijkheid van studentenverenigingen voor studenten met een fysieke beperking. Dit kan een probleem zijn omdat studenten met een fysieke beperking mogelijk niet kunnen deelnemen aan studentenverenigingen vanwege ontoegankelijkheid. Omdat er minder onderzoek is gedaan naar de factoren die bijdragen aan toegankelijke studentenverenigingen, is het moeilijk om verwachtingen te geven. Om hier meer duidelijkheid over te krijgen, is dit onderzoek gestart. De onderzoeksvraag van dit onderzoek luidt als volgt: **Welke factoren dragen bij aan de toegankelijkheid van studentenverenigingen voor studenten met een fysieke beperking?** Methode

2. Onderzoeksopzet

Dit onderzoek wordt uitgevoerd in Utrecht in Nederland in opdracht van het SOLGU. Het onderzoek is kwalitatief uitgevoerd, gebaseerd op de gefundeerde theorie. In deze studie bieden kwalitatieve methoden de respondenten de mogelijkheid om de verschillende factoren die bijdragen aan de toegankelijkheid van studentenverenigingen in hun eigen woorden te beschrijven. Respondenten kunnen hun mening uiten, woorden geven aan hun ervaringen en situaties beschrijven. De verkregen informatie is niet beperkt tot vooropgezette vragen en kan daarom gedetailleerde en uitgebreide gegevens opleveren (Boeije, 2009). Het onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van de organisatie SOLGU (Stedelijk Overleg Lichamelijk Gehandicapten Utrecht). SOLGU is een organisatie die zich inzet voor beleid voor mensen met een fysieke beperking in Utrecht.

2.1 Wat doet het SOLGU

Het Stedelijk Overleg Lichamelijk Gehandicapten en chronisch zieken Utrecht, is de spreekbuis van iedereen in Utrecht met een lichamelijke beperking of chronische ziekte. Het Solgu geeft

Samen student zijn!

beleidsadvies en informatie. Het uitgangspunt is gelijkwaardige deelname aan de samenleving. Met de groep Denken&Tanken, de denktank van studenten met een zonder beperking, werkt het Solgu aan een sociaal studentenleven naast de studie. Zie: <http://www.solgu.nl/wat-biedt-solgu/studenten-denken-tanken/>

2.2 Definitie fysieke beperking

In dit onderzoek wordt er gesproken over de doelgroep studenten met een fysieke beperking. De populatie studenten met een fysieke beperking is zeer divers (Agarwal, 2013). In dit rapport verwijst de term 'fysieke beperking' naar de volgende groepen: (a) mensen met een mobiliteitsbeperking (verlies of beschadiging van de bovenste of onderste ledematen of schade aan een of meerdere lichaamsorganen; (b) mensen met een visuele beperking; (c) mensen met gehoorverlies (gedeeltelijk of volledig onvermogen om te horen); en (d) chronische ziekten (slaapgebrek, chronische vermoeidheid, chronische pijn en epilepsie e.a.). Met de term fysieke beperking zal worden verwezen naar alle individuen in deze vier groepen.

2.3 Participanten

In dit onderzoek zijn in totaal vijftien interviews afgenomen. De bestuurders van de studentenverenigingen zijn geïnterviewd over de factoren die bijdragen aan de toegankelijkheid van een vereniging. Voor de participanten is dit onderzoek onderworpen aan de voorwaarde dat zij achttien jaar of ouder zijn en participanten hebben deelgenomen op vrijwillige basis aan dit onderzoek. In dit onderzoek zijn alle sport-, cultuur- en gezelligheidsstudentenverenigingen benaderd. De werving heeft plaatsgevonden via mail en door het telefonisch benaderen van participanten. De interviews zijn afgenomen in de periode van maart tot juni 2019.

3.Resultaten

3.1 Diversiteit

In dit onderzoek is er gekeken hoe studentenverenigingen denken over diversiteit en de relatie tussen het thema diversiteit en studenten met een fysieke beperking. De resultaten van dit onderzoek tonen aan dat studentenverenigingen verschillende gedachten hebben over de betekenis van het begrip diversiteit binnen een vereniging. De meeste studentenverenigingen zien fysieke beperkingen als een van de vormen van diversiteit en vinden het belangrijk om aandacht te schenken aan deze doelgroep. Negen van de vijftien respondenten geven aan dat ze een fysieke uitdaging zien als een onderdeel van diversiteit binnen de vereniging. Terwijl zes respondenten studenten met fysieke beperkingen niet noemen wanneer de interviewer vroeg naar het concept van diversiteit in relatie tot de vereniging. Een van de negen respondenten geeft als argument dat studenten met een fysieke beperking in studentenverenigingen ook moeten worden genoemd als we het hebben over

Samen student zijn!

een goede afspiegeling van de samenleving. Volgens de geïnterviewde studentenverenigingen zijn studenten met een beperking meer dan welkom. Hoewel dit herhaaldelijk genoemd wordt in de interviews blijkt wel dat acht van de vijftien studentenverenigingen minder dan vijf studenten met een beperking hebben op dit moment. Als argument geven sommige verenigingen aan dat zij verwachten dat studenten met een fysieke beperking minder snel zullen lid worden van hun vereniging omdat de activiteiten binnen de vereniging erg fysiek zijn. Dit argument wordt vooral aangedragen door sportverenigingen en wordt genoemd als argument voor het lage aantal studenten met een beperking dat lid is.

3.2 Inclusie

De resultaten in dit onderzoek tonen aan dat de bestuurders van acht studentenverenigingen zich niet (altijd) bewust zijn van de leden die zij hebben met een fysieke beperking binnen de vereniging. Dit komt omdat dit niet specifiek wordt gevraagd aan het begin van de introductietijd. Wel blijkt ook uit het onderzoek dat aan het begin van de introductieperiode zeven van de vijftien geïnterviewde verenigingen studenten expliciet vragen of ze blessures of mogelijk een lichamelijke beperking hebben. Respondenten geven aan dat ze dit vragen, zodat ze voldoende rekening kunnen houden met de specifieke beperking of blessure tijdens de activiteiten. Zodat ze de vereniging voor iedereen meer inclusief kunnen maken.

Verder geven alle studentenverenigingen aan dat ze de leden met een beperking waar mogelijk willen helpen en ze willen de vereniging graag inclusiever maken. De wil vanuit de verenigingen lijkt er dus te zijn, alleen de weg vinden is soms nog wel eens lastig. Vijf studentenverenigingen in dit onderzoek geven aan dat het nuttig is als studenten met een fysieke beperking duidelijk aangeven wat hun beperking inhoudt en op welke wijze de vereniging rekening moet houden met deze beperking. Dit komt omdat men niet altijd weet hoe ze de studenten moeten ondersteunen met een fysieke beperking, zo geven de geïnterviewde bestuurders aan. Tips en handvaten worden dan ook als een wenselijke factor genoemd door bestuurders. Tot slot ervaren bestuurders een belemmering in het registreren van gegevens omtrent een beperking. Zij zouden dit graag documenteren zodat zij studenten met een beperking consequent kunnen ondersteunen. Echter door de vernieuwde AVG-wetgeving blijkt dit lastig.

3.3 (fysieke) toegankelijkheid

In de interviews is het opvallend dat zes verenigingen ideeën willen bijdragen over de fysieke toegankelijkheid van hun gebouwen, maar het moeilijk vinden om het daadwerkelijk toegankelijker te maken. De andere negen respondenten hebben geen eigen gebouw of locatie. De resultaten van dit onderzoek tonen aan dat veel gebouwen van studentenverenigingen op dit moment nog niet

Samen student zijn!

fysiek toegankelijk zijn. Van de vijftien geïnterviewde studentenverenigingen hebben er zes een eigen pand. Volgens de resultaten van dit onderzoek is slechts één van deze zes gebouwen volledig fysiek toegankelijk. De belangrijkste reden voor de ontoegankelijkheid is vooral dat de studentenverenigingen zich bevinden in een monumentaal (oud) gebouw waar veel trappen aanwezig zijn. Verder laat dit onderzoek zien dat zes van de vijftien andere verenigingen geen eigen gebouwen hebben, maar het sportcomplex als hun hoofdlocatie beschouwen. Het sportcomplex wordt over het algemeen als fysiek toegankelijk beschouwd door respondenten. Hoewel er ook twijfel bestaat. Een respondent betwijfelt of je als student met een beperking echt overal met een rolstoel naar binnen en rondom het sportcomplex kunt gaan.

Wat vier respondenten in dit onderzoek ook vermelden, is dat ze nooit de behoefte hebben gehad om hun gebouwen fysiek toegankelijker te maken, omdat ze geen leden hebben met fysieke uitdagingen. Als gevolg hiervan zien studentenverenigingen wellicht minder de behoefte om hun gebouwen op korte termijn toegankelijker te maken, omdat dit op dit moment niet nodig is. De vraag of de studenten met een fysieke beperking er misschien niet zijn, omdat de vereniging momenteel niet toegankelijk is leeft onder sommige respondenten

4 Conclusie & aanbevelingen

4.1 Conclusie

In dit onderzoek is naar voren gekomen dat bestuurders van studentenverenigingen openstaan voor studenten met een fysieke beperking en deze groep graag mee wil laten doen. Tegelijkertijd blijkt ook dat er op dit moment nog weinig studenten met een fysieke beperking daadwerkelijk lid zijn van studentenverenigingen. Acht van de vijftien verenigingen geeft aan dat zij vijf of minder studenten met een (fysieke) beperking hebben. Verder toont het onderzoek aan dat de helft van de geïnterviewde verenigingen bij de introductie de vraag stelt of studenten een beperking hebben, zodat zij hier rekening mee kunnen houden. Deze vraag biedt voor studentenverenigingen de mogelijkheid om preventief in te spelen op eventuele behoeften van de studenten. Wat exclusiviteit betreft geven studentenverenigingen aan graag inclusief te zijn en voor iedereen open te staan. Een aantal studentenverenigingen geeft hierbij wel aan als voorwaarde dat zij graag van de studenten met een beperking zelf willen horen wat zij nodig hebben of waarbij de studentenvereniging kan ondersteunen zodat zij optimaal kunnen meedoen. Opvallend in dit onderzoek is verder dat studentenverenigingen graag willen registreren welke studenten een beperking hebben zodat zij hier adequaat rekening mee kunnen houden, maar dat dit wordt bemoeilijkt vanwege de privacywetgeving. Dit omdat men deze gegevens niet zomaar mag vastleggen in een document, zo geven respondenten aan. Geconcludeerd kan worden dat er onder bestuurders van

Samen student zijn!

studentenverenigingen de vraag leeft hoe zij deze gegevens toch via de officiële weg kunnen registreren. De resultaten van dit onderzoek laten verder zien dat nog niet alle studentenverenigingen fysiek toegankelijk zijn voor studenten met een beperking. Vooral het gegeven dat studentenverenigingen soms in oude monumentale panden zitten vormt een belemmering. Tegelijkertijd zijn er wel studentenverenigingen die aangeven het geen probleem te vinden om studenten te helpen mochten zij niet zelf het pand in kunnen bijvoorbeeld vanwege de toegankelijkheid. Geconcludeerd kan worden dat verenigingen vaak het gevoel hebben weinig invloed te hebben op de fysieke toegankelijkheid van het pand, omdat een verbouwing een te grote investering is voor de vereniging of soms doordat er sprake is van een monumentaal pand helemaal geen optie is.

4.2 Aanbevelingen

1. De eerste aanbeveling in dit onderzoek is **een training voor bestuurders van studentenverenigingen over bewustwording rondom het thema fysieke beperkingen**. Deze training richt zich op de verschillende beperkingen die er zijn en de aspecten waar studentenverenigingen rekening mee kunnen houden om de vereniging toegankelijker en inclusiever te maken.
2. Een andere aanbeveling die in dit onderzoek naar voren komt is **een vertrouwenspersoon/zorgcoördinator aanstellen binnen de studentenvereniging**. Deze persoon kan dan zich specifiek meer verdiepen in de studenten die er zijn met een beperking binnen de vereniging. En hier eventueel een aanspreekpunt voor zijn zodat studenten met een beperking met deze persoon vragen en wensen kunnen bespreken.
3. **Een buddy systeem waarbij studenten zonder beperking studenten met een beperking helpen waar nodig**, wordt ook genoemd in dit onderzoek als aanbeveling. Hierbij wordt maatwerk, dus per student kijken wat diegene nodig heeft en goede afstemming als randvoorwaarden genoemd. In samenwerking met Vidius wordt er een pilot gestart binnen 3 studentenverenigingen om te kijken of een buddysysteem effectief is in de praktijk.
4. Tevens wordt er aanbevolen in dit rapport om studentenverenigingen te adviseren in hoe zij professioneel kunnen omgaan met **de vernieuwde privacywetgeving (AVG-wet)** in relatie tot studenten met een beperking in de vereniging.
5. Tot slot komt er in dit rapport naar voren dat de fysieke toegankelijkheid van gebouwen een veelvoorkomend probleem is van studentenverenigingen waar zij (deels) of geen invloed op hebben. Hieruit kan worden opgemaakt dat er wordt aanbevolen om de gemeente Utrecht te betrekken bij deze vraag, omdat zij mogelijk iets voor studentenverenigingen zouden kunnen betekenen, aldus de geïnterviewde respondenten.